

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue
kirjaamo@hyvaep.fi

Opiskeluhuollon psykologipalveluiden saatavuus ja henkilöstöresurssin riittävyys Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on 20.8.2024 vastaanottanut epäkohtailmoituksen, jossa on tuotu esiin puutteita opiskeluhuollon psykologipalveluiden saatavuudessa ja resursseissa Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Aluehallintovirasto on saattanut asian Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle omavalvonnallisesti käsiteltäväksi. Aluehallintovirasto on vastaanottanut hyvinvointialueelta omavalvonnan vastauksen 12.11.2024 (LSSAVI/15947/2024). Vastauksessa kuvataan haasteita psykologipalveluiden saatavuudessa ja psykologien rekrytoinnissa. Vastauksen mukaan etäyhteyksien kautta annettavia psykologipalveluita on lisätty. Lisäksi vastauksen mukaan hyvinvointialue on toteuttanut suunnitelmallisen asiakirja- ja opaskirja- ja opiskeluterveydenhuollon palveluihin loppuvuoden 2024 aikana. Aluehallintovirasto on 16.12.2024 ja 18.12.2024 vastaanottanut tarkastuskertomukset Etelä-Pohjanmaan lasten ja nuorten varhaisen tuen palveluista. Tarkastuskertomuksien (LSSAVI/24879/2024, LSSAVI/25172/2024 ja LSSAVI/24997/2024) mukaan psykologipalvelujen osalta mitoitustavoite alittuu.

Aluehallintovirasto on oma-aloitteisesti ottanut selvitettäväksi hyvinvointialueen opiskeluhuollon psykologipalveluiden saatavuuden terveydenhuollon reaktiivisena valvonta-asiana.

Kuuleminen

Aluehallintovirasto on varannut 20.1.2025 päivätyllä kirjeellä Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle mahdollisuuden tulla kuulluksi hallintolain (434/2003) 34 §:n mukaisesti ennen valvonta-asian ratkaisua.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue on toimittanut 13.3.2025 päivätyn johtajajäsenkirjeen Kirsti Kähärän selvityksen ja selityksen, jonka liitteenä on toimitettu valvontakoordinaattorin Tiina Paganuksen selvityksen yhteenveto.

Ratkaisu

Aluehallintovirasto antaa Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle huomautuksen vastaisuuden varalle seuraavasti:

Hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan opiskeluhuollon toiminnan edellyttämällä tavalla psykologeja. Opiskeluhuollon palveluissa yhtä psykologia kohden saa olla enintään 780 opiskelijaa.

Opiskeluhuollon psykologipalveluiden tulee sisältää sekä yksilöllisen että yhteisöllisen oppilashuollon tehtäviä ja vastata sisällöltään ja laajuudeltaan asiakkaiden tarvetta. Opiskeluhuollon psykologipalvelujen tulee olla kaikkien oppilaiden ja opiskelijoiden osalta helposti saavutettavissa, ja palvelut tulee järjestää ensisijaisesti koulussa tai oppilaitoksessa.

Aluehallintovirasto pyytää Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialuetta toimittamaan jatkoselvityksen 28.11.2025 mennessä siitä, mihin toimenpiteisiin tämän päätöksen johdosta on ryhdytty.

Perustelut

Saadut selvitykset

Hyvinvointialueen johtajaylilääkäri Kähärän selvityksen mukaan hänellä ei ole lisättävää valvontakoordinaattori Paganuksen laatimaan selvitysyhteen-vetoon.

Paganuksen selvityksen mukaan verraten vuoden 2024 tilanteeseen 8 vakituisten psykologin sijaan opiskeluhuollossa toimii ajankohtaisesti 12 vakituista psykologia (sisältäen perhe- ja virkavapaalla olijat ja etäpsykologit). Lisäksi opiskeluhuollon psykologipalveluissa toimii edelleen 1 kokoaikainen konsultoiva psykologi. Vakituista 12:sta työntekijästä 4 toimii täysin etäpsykologina. Maaliskuussa 2025 huomioiden yhden virkavapauden, perhevapaiden poissaolon ja työntekijöiden osa-aikaisuuden – psykologiresurssi vastaa 6,6 psykologin täyttä työpanosta. Maaliskuussa 2025 päättyneessä koulupsykologihaussa oli 5 hakijaa, joista neljä täyttää kelpoisuusehdot. Tavoitteena on palkata mahdollisimman monta pätevistä hakijoista. Vakituisten psykologien lisäksi opiskeluhuollon psykologipalveluissa toimii selvityksenantohetkellä 15 säännöllistä päivätyötä tekevää ostopalvelupsykologia, joiden työpanos vastaa 3,3 täyttä psykologin työpanosta. Ostopalveluresurssin avulla psykologipalvelun kattavuus on saatu paremmaksi. Maaliskuussa 2025 lähityötä tekeviä psykologeja on kaikkien sotekeskusten alueilla. Kevätlukukaudella 2025 psykologin ostopalvelututkimuksia toteutetaan vähintään 100 kappaletta.

Selvityksen mukaan lakisääteisten oppilasmitoitusten mukainen laskennallinen tarve on noin 40 vakanssia. Hyvinvointialueen tavoitteena on palkata

oppilasmitoituksen mukainen työmäärä. Psykologien rekrytointia tehdään säännöllisesti ja työsuhteita tullaan solmimaan, kunnes resurssi saadaan vastaamaan henkilömitoitusta.

Nykyisten vakanssien täyttöaste: 1. vakanssi 80 %, 2. vakanssi 100 %, 3. vakanssi 30 %, 4. vakanssi 100 % (perhevapaalla), 5. vakanssi 100 %, 6. vakanssi 100 % (virkavapaalla), 7. vakanssi 100 %, 8. vakanssi 50 %, 9. vakanssi 100 %, 10. vakanssi 60 %, 11. vakanssi 40 %, 12. vakanssi 80 % (perhevapaalla)

Selvityksessä on kerrottu, että nykyresurssit eivät riitä palvelun tuottamiseen omana tuotantona, joten vajetta on pyritty täyttämään ostopalveluilla. Vuonna 2024 ostopalveluna toteutettiin koulupsykologin tutkimuksia noin 400 oppilaalle/opiskelijalle. Lisäksi ostopalveluna toteutetaan läsnä olevaa koulupsykologin työtä (3,3 psykologin työpanos).

Selvityksen mukaan nykyinen psykologien määrä ei vastaa lakisääteistä mitoitusta eikä asiakkaiden tarvetta. Lisäksi selvityksessä on kerrottu, että lakisääteisistä oppilasmitoituksista/ työntekijä on hyvinvointialueella pidetty kiinni, mikä johtaa tilanteisiin, joissa palveluiden saatavuudessa ilmenee epätasa-arvoa.

Selvityksen mukaan psykologipalvelut vastaavat asiakkaiden tarpeita hyvin niissä oppilaitoksissa, joissa työskentelee vakituinen lähityötä tekevä psykologi. Näissä oppilaitoksissa toteutuu niin yksilöllinen työ, yhteisöllinen työ kuin psykologin tutkimuksetkin. Psykologipalvelut vastaavat oppilaiden tarpeita osittain niissä oppilaitoksissa, joissa työskentelee vakituinen etäpsykologi. Näissä oppilaitoksissa kuitenkin yhteisöllinen työ saattaa jäädä vähäiseksi psykologin osalta. Selvityksen mukaan psykologin kognitiivisia tutkimuksia ei voida toteuttaa etäpalveluna. Lähityötä tekevien ostopalvelupsykologien osalta psykologipalvelu toteutuu vaihtelevasti psykologin työaikaprosentin mukaan. Pääpaino ostopalvelupsykologien työssä on yksilöllisessä oppilashuoltotyössä ja vastaanottokäyntien sekä psykologin arvioiden toteuttamisessa sekä konsultaation antamisessa. Psykologin tutkimuksia ei toteuteta tällä hetkellä osana lähityötä tekevien ostopsykologien työnkuvaa. Osassa oppilaitoksia psykologipalvelu toteutuu lähinnä ostopsykologin tutkimuksina, jolloin kaikki muu psykologipalvelu jää puutteelliseksi. Kaikille oppilaitoksille on tarjolla vakituisen opiskeluhoillon konsultoivan psykologin palvelua. Tällä palvelulla on pyritty vastaamaan etenkin niiden oppilaitosten psykologin konsultaatiotarpeeseen, joilla ei tällä hetkellä toimi vakituista tai ostopalvelupsykologia.

Opiskeluhoillon psykologipalveluissa ei toteudu selvityksen mukaan selvityksenantohetkellä alueellinen yhdenvertaisuus. Selvityksessä on kuitenkin kerrottu, että yhdenvertaisuus on jonkin verran parantunut elokuun -24

tilanteeseen nähden, sillä nyt kaikkien sote-keskusten alueille on saatu psykologipalvelua. Hyvinvointialueelle siirryttäessä v. 2023 koulupsykologin vakansseja siirtyi kunnista tai kuntayhtymistä liian vähän tai ei ollenkaan, käytännössä hyvinvointialueelle siirtyi 10 psykologin resurssi, joista osa oli täyttämättä siirtohetkellä.

Selvityksen mukaan vakituisten lähityötä tekevien psykologien osalta saatavuuden toteutuminen on ollut ajoittain epätasaista, joten aina vastaanottoaikaa ei ole pystytty tarjoamaan seitsemän oppilaitoksen työpäivän sisällä. Kiireellisissä asioissa on lähes aina pystytty tarjoamaan vastaanottoaika saman tai seuraavan oppilaitoksen työpäivän aikana. Oppilaitosten on myös mahdollista hyödyntää konsultoivan psykologin palvelua oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä.

Selvityksen mukaan etäpsykologipalvelu käynnistyi pilotilla lukuvuonna 2023–2024, jonka päätösvaiheessa on kerätty palautetta oppilaitoksilta ja asiakkailta. Etäpsykologipalveluiden sijoittelussa on käytetty harkintaa ja palvelu sijoittuu tällä hetkellä 2. asteen oppilaitoksiin, joissa etäpalvelun on arvioitu soveltuvan parhaiten asiakkaiden tarpeisiin. Etäpsykologit raportoivat tehdyn työn kuukausittain, erityisesti seurataan asiakastyön määrää, mutta myös konsultoivan työn sekä yhteisöllisen opiskeluhuollon toteutusta.

Selvityksessä on kuvattu ajantasainen tilanne opiskeluterveydenhuollon psykologin tutkimuksiin jonottavien esikoulun, peruskoulun ja toiseen asteen oppilaiden määrän osalta ja lisäksi se kuinka monta esikoulun, peruskoulun ja toisen asteen oppilasta on jonottanut yli 3 kuukautta tutkimuksiin. Selvitys on annettu psykologin jonotilanteesta 4.3.2025 paikkakunnittain. Taulukon mukaan psykologin tutkimuksiin on esi- ja peruskoulun sekä toisen asteen oppilaita jonossa 13 alueella 16 alueesta. Peruskoulun oppilaita Ilmajoella, Kauhajoella, Kauhavalla, Alajärvellä, Lapualla, Kurikassa on odottanut 8–16 lasta tutkimuksiin. Haastavin tilanne on Seinäjoella, jossa on jonossa 37 lasta, joista 11 on odottanut yli kolme kuukautta. Selvityksen mukaan näistä jonottavista psykologin tutkimuksiin on odottanut yli kolme kuukautta Pohjoisella alueella 8 lasta (esi-, perus- ja 2 asteen oppilasta.) Vastaavasti Keskisellä alueella on odottanut 12 lasta. Eteläisellä alueella 7 lasta. Pisin odotusaika on Seinäjoen peruskoulun oppilaiden kohdalla.

Selvityksessä kerrotun mukaan yhteisöllinen opiskeluhoito kuuluu sekä hyvinvointialueen koulupsykologien että ostopalvelupsykologien työnkuvaan. Yhteisöllistä opiskeluhoitoa tehdään tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan. Etäpsykologit ovat olleet mukana suunnittelussa sekä kehittäneet digitaalisesti toteutettuja työtapoja. Näissä oppilaitoksissa kuitenkin yhteisöllinen työ saattaa jäädä vähäiseksi psykologin osalta.

Selvityksessä on todettu, että omavalvonnallisina toimenpiteinä tavoitteena on saada työsuhteinen työ kilpailukykyiseksi palkkauksen avulla. Rekrytointeja on toteutettu elokuusta 2024 lähtien kolme kappaletta. Rekrytointia tehdään säännöllisesti ja työehdoissa on pyritty joustavuuteen (esimerkiksi osa-aikaisuus ja etätyö). Lisäksi pyritään saamaan psykologiharjoittelijoita opiskeluhuoltoon ja tarjoamaan psykologiharjoittelijoiden palkkaus kilpailukykyiseksi. Harjoittelijoille voidaan tarjota yhteistyössä hyvinvointialueen muiden yksikköjen kanssa monipuolista harjoittelu-aikaa, mm. tutustumista myös muihin sovellusaloihin. Omavalvonnallisina toimenpiteinä on pyritty vahvistamaan resurssia työnjohdollisin toimin mm. lisäämällä pitovoimamateriaalia huomioimalla perhetilanne (työaikajärjestelyt, osittainen etätyö, työtehtävien muokkaaminen), lisäksi tarjotaan säännöllistä työnohjausta, lisätään koulutusmahdollisuuksia ja vahvistamaan psykologitiimiä. Selvityksen mukaan tehdyt toimenpiteet ovat osin tuottaneet tulosta. Vuonna 2023 psykologien hauissa oli 0–1 hakijaa. Kun taas kahdessa viimeisimmässä haussa on ollut molemmissa 5 hakijaa. Myös kiinnostuneita harjoittelijoita on ottanut yhteyttä entistä enemmän. Rekrytointien tehostamista tarvitaan vielä, mutta suunta on positiivinen.

Selvityksessä on todettu, että koulupsykologien rekrytointi on kaikilla hyvinvointialueilla haasteellista erityisesti kasvukeskusten ulkopuolella. Rekrytointitilanne on pikkuhiljaa parantumassa: yliopistojen psykologian sisäänottoa on lisätty merkittävästi. Tämä alkaa näkymään valmistuvien psykologin määrässä vuodesta 2025 lähtien, jolloin oletettavasti myös hakijoiden määrä kasvaa. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella on vahva tahtotila täyttää lain vaatima koulupsykologien henkilöstömitoitus.

Aluehallintoviraston asiassa tekemä arviointi

Aluehallintovirasto on valvonta-asiassa selvittänyt Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien oppilas- ja opiskeluhuollon psykologipalveluiden saatavuutta ja henkilöstöresurssin riittävyyttä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021, jäljempänä sote- järjestämislaki) 4 §:ssä säädetään hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palveluiden saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Pykälän 1 momentissa edellytetään muun muassa, että hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää, ja että palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita.

Sote- järjestämislain 8 §:ssä säädetään hyvinvointialueen velvollisuudesta vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan. Saman pykälän 2 momentissa säädetään muun muassa siitä, että järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö.

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 15 a §:n 2 momentissa mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhoitopalvelut alueellaan sijaitsevien oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa ja koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotikunnastaan riippumatta. Opiskeluhoitopalvelujen on muodostettava yhtenäinen toiminnallinen kokonaisuus. Opiskeluhoitopalveluja järjestettäessä on tämän lain säännösten lisäksi huomioitava, mitä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa sekä sosiaalihuoltolaissa säädetään opiskeluhoollosta.

Terveydenhuoltolain 15 a §:n 5 momentissa edellytetään, että opiskeluhoitopalvelujen on oltava oppilaiden ja opiskelijoiden helposti saavutettavissa, ja että hyvinvointialueen on järjestettävä tässä pykälässä tarkoitetut palvelut ensisijaisesti koulussa tai oppilaitoksessa.

Terveydenhuoltolain 17 a §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhoollon psykologipalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 4 §:n 1 momentin mukaan yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan tässä laissa toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteuttavat kaikki opiskeluhoollon toimijat.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n 2 momentissa edellytetään muun muassa, että hyvinvointialue, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, vastaa opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä alueellaan sijaitsevien oppilaitosten 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Lisäksi 3 momentissa säädetään muun muassa, että opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen on oltava opiskelijoiden helposti saavutettavissa. Hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut ensisijaisesti oppilaitoksessa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 9 a §:ssä säädetään, että

9 §:n 2 momentissa tarkoitettuja psykologi- ja kuraattoripalveluita järjestettäessä saa yhtä kuraattoria kohden olla enintään 670 opiskelijaa ja yhtä psykologia kohden enintään 780 opiskelijaa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 15 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Saman pykälän 2 momentin mukaan mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun on järjestettävä opiskelijalle 1 momentissa tarkoitetulla tavalla myös opiskelijan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

Saaduissa selvityksissä tulee esiin, että jo hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa sillä on ollut käytettävissä riittämättömästi psykologiresurssia alueensa opiskeluhuollon psykologipalveluiden tuottamiseen. Selvityksessä on todettu, että lakisääteisten oppilasmitoitusten laskennallinen tarve on 40 vakanssia. Selvityksessä on kuvattu nykyisten vakanssien täyttöaste, joista aluehallintoviraston laskelman mukaan tulee yhteenlaskettuna 9,4 vakanssia. Selvityksen mukaan koska nykyresurssit eivät riitä palvelun tuottamiseen omana tuotantona, on vajetta täytetty ostopalveluina selvityksessä kuvatun mukaisesti. Hyvinvointialueella on tehty omavalvonnallisia toimenpiteitä rekrytointien tehostamiseksi selvityksessä kuvatulla tavalla, mutta edelleen opiskeluhuollon henkilöstöresurssissa ja psykologien rekrytoinnissa on esiintynyt merkittäviä haasteita ja haasteet ilmenevät erityisesti kasvukeskusten ulkopuolisilla alueilla.

Edellä mainittu huomioiden aluehallintovirasto katsoo, että Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella ei ole ollut käytössään opiskeluhuollon psykologipalveluiden edellyttämää psykologihenkilöstöä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 8 §:n 2 momentissa edellytetyllä tavalla. Opiskeluhuollon psykologipalveluissa ei ole myöskään toteutunut oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 a §:ssä säädetty henkilöstömitoitus palvelulle. Aluehallintovirasto toteaa, että lakisääteisen mitoituksen täyttämiseksi hyvinvointialueelta puuttuu lainsäädäntöön nähden merkittävä määrä psykologeja.

Selvityksessä saatujen tietojen perusteella psykologipalvelut toteutuvat hyvinvointialueella vaihtelevasti, ja toteutustapoja on erilaisia vakituisesta lähityötä tekevästä psykologista etänä annettavaan psykologityöhön sekä ostopalveluihin. Kaikille oppilaitoksille on tarjolla konsultoivan psykologin palvelut erityisesti niiden oppilaitosten kohdalla, joilla ei ole vakituista tai

ostopalvelupsykologia. Selvityksessä on myös kuvattu, että yhdenvertaisuus on parantunut elokuun 2024 tilanteeseen nähden, sillä nyt kaikkien sote-keskusten alueelle on saatu psykologipalvelua. Selvityksessä on kuitenkin kerrottu, ettei nykyinen psykologien määrä vastaa lakisääteistä mitoitusta, eikä asiakkaiden tarvetta. Selvityksessä on kuvattu, että palveluiden saatavuudessa ilmenee epätasa-arvoa myös silloin kun lakisääteisistä oppilasmitoituksista/ työntekijä on hyvinvointialueella pidetty kiinni. Alueellinen yhdenvertaisuus ei psykologipalveluiden osalta toteudu.

Selvityksessä on kuvattu yhteisöllisen opiskeluhuollon toteutuvan niissä kouluissa, joissa on vakituinen lähityötä tekevä psykologi. Ostopalvelupsykologien osalta on todettu, että osassa oppilaitoksissa psykologipalvelu toteutuu lähinnä ostopsykologin tutkimuksina, jolloin muu psykologipalvelu jää puutteelliseksi. Niissä oppilaitoksissa, joissa työskentelee etäpsykologi, voi yhteisöllinen työ jäädä vähäiseksi.

Selvityksen mukaan yksilöllistä vastaanottoaika ei ole aina pystytty tarjoamaan 7 oppilaitoksen työpäivän sisällä lähityötä tekevien psykologien saatavuudessa esiintyvien haasteiden takia. Saatavuuden on kuvattu jakautuvan epätasaisesti. Kuitenkin on todettu, että kiireellisissä tapauksissa on lähes aina pystytty tarjoamaan vastaanottoaika saman tai seuraavan työpäivän sisällä, ja lisäksi konsultoivan psykologin palveluita on hyödynnetty.

Edellä mainittu huomioiden aluehallintovirasto katsoo, että hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevissa opiskeluhuollon psykologipalveluissa eivät ole riittävällä tavalla toteutuneet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 4 §:n 1 momentissa säädettyt velvoitteet palveluiden toteuttamiselle yhdenvertaisesti ja asiakkaiden tarvetta vastaavasti. Aluehallintoviraston arvion mukaan opiskeluhuollon psykologipalvelut eivät ole myöskään kaikissa kouluissa ja oppilaitoksissa sisältäneet riittävässä laajuudessa oppilas- ja opiskelijahuoltolain 4 §:ssä tarkoitettuja yhteisöllisen ja 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuja yksilöllisen opiskeluhuollon tehtäviä.

Aluehallintovirasto korostaa, että opiskeluhuollon psykologipalveluiden tulee sisältää sekä yksilöllisen että yhteisöllisen oppilashuollon tehtäviä ja vastata sisällöltään ja laajuudeltaan asiakkaiden tarvetta.

Selvityksestä kuvautuu, että hyvinvointialueella on arvioitu etäpalveluiden soveltuvuutta ja kerätty pilotin myötä myös palautetta etäpsykologipalveluista. Kognitiivisia tutkimuksia ei toteuteta etäpalveluna. Selvityksen mukaan hyvinvointialueella on pyritty konsultoivan psykologin palveluilla vastaamaan niiden oppilaitosten konsultaatiotarpeeseen, joilla ei tällä hetkellä toimi vakituista tai ostopalvelupsykologia.

Aluehallintovirasto arvioi, että opiskeluhuollon psykologipalvelut eivät ole olleet kaikkien oppilaiden ja opiskelijoiden osalta helposti saavutettavissa, eikä palveluita ole kaikissa tilanteissa kyetty järjestämään ensisijaisesti koulussa tai oppilaitoksessa siten kuin oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n 3 momentissa ja terveydenhuoltolain 15 a §:n 5 momentissa on tarkoitettu.

Johtopäätökset

Aluehallintovirasto katsoo, että Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella ei ole ollut käytössään opiskeluhuollon psykologipalveluiden edellyttämää psykologihenkilöstöä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 8 §:n 2 momentissa edellytetyllä tavalla. Opiskeluhuollon psykologipalveluissa ei ole myöskään toteutunut oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 a §:ssä säädetty henkilöstömitoitus palvelulle. Aluehallintovirasto toteaa, että lakisääteisen mitoituksen täyttämiseksi hyvinvointialueelta puuttuu lainsäädäntöön nähden merkittävä määrä psykologeja.

Aluehallintovirasto katsoo, että hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevissa opiskeluhuollon psykologipalveluissa eivät ole riittävällä tavalla toteutuneet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 4 §:n 1 momentissa säädetyt velvoitteet palveluiden toteuttamiselle yhdenvertaisesti ja asiakkaiden tarvetta vastaavasti. Aluehallintoviraston arvion mukaan opiskeluhuollon psykologipalvelut eivät ole myöskään kaikissa kouluissa ja oppilaitoksissa sisältäneet riittävässä laajuudessa oppilas- ja opiskelijahuoltolain 4 §:ssä tarkoitettuja yhteisöllisen ja 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuja yksilöllisen opiskeluhuollon tehtäviä.

Aluehallintovirasto arvioi, että opiskeluhuollon psykologipalvelut eivät ole olleet kaikkien oppilaiden ja opiskelijoiden osalta helposti saavutettavissa, eikä palveluita ole kaikissa tilanteissa kyetty järjestämään ensisijaisesti koulussa tai oppilaitoksessa siten kuin oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n 3 momentissa ja terveydenhuoltolain 15 a §:n 5 momentissa on tarkoitettu.

Sote- järjestämislain 38 §:n 1 momentin mukaan, jos sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisessä, tuottamisessa tai toteuttamisessa havaittu puute, virheellisyys, laiminlyönti tai muu epäkohta ei anna aiheutta 39 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin, valvontaviranomainen voi saattaa palvelunjärjestäjän tai palveluntuottajan, palveluyksikön vastuuhenkilön tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevan henkilön tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä tai kiinnittää edellä mainittujen tahojen huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja tuottamiseen sekä hyvän hallinnon vaatimuksiin.

Samanaikaisesti 2 momentin mukaan valvontaviranomainen voi myös kehottaa palvelunjärjestäjää tai palveluntuottajaa, palveluyksikön

vastuuhenkilöä tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevaa henkilöä korjaamaan todetun puutteen tai muun epäkohdan. Jos edellä tarkoitettuja toimenpiteitä ei voida asian kokonaisarviointiin vaikuttavat seikat huomioon ottaen pitää riittävinä, valvontaviranomainen voi antaa edellä mainituille tahoille huomautuksen vastaisen varalle.

Edellä mainittu huomioiden aluehallintovirasto antaa Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (741/2023) 38 §:n 2 momentin nojalla huomautuksen vastaisuuden varalle seuraavasti:

Hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan opiskeluhuollon toiminnan edellyttämällä tavalla psykologeja. Opiskeluhuollon palveluissa yhtä psykologia kohden saa olla enintään 780 opiskelijaa.

Opiskeluhuollon psykologipalveluiden tulee sisältää sekä yksilöllisen että yhteisöllisen oppilashuollon tehtäviä ja vastata sisällöltään ja laajuudeltaan asiakkaiden tarvetta. Opiskeluhuollon psykologipalvelujen tulee olla kaikkien oppilaiden ja opiskelijoiden osalta helposti saavutettavissa, ja palvelut tulee järjestää ensisijaisesti koulussa tai oppilaitoksessa.

Aluehallintovirasto pyytää hyvinvointialuetta antamaan viimeistään 28.11.2025 tiedon siitä, mihin omavalvonnallisiin toimenpiteisiin se on ryhtynyt opiskeluhuollon psykologipalveluissa todettujen puutteiden korjaamiseksi. Tietojen toimittamisen yhteydessä pyydetään ilmoittamaan asian tunnus LSSAVI/398/2025.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Perusteluissa mainitut

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen ei oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 §:n 1 momentin perusteella voi hakea valittamalla muutosta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023) 43 §:n 1 momentin mukaan lain 38 §:ssä säädettyyn hallinnolliseen ohjaukseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

SALASSAPITO

Julkinen

LISÄTIETOJA

Lisätietoja antaa tarvittaessa ylitarkastaja Hanna Hauru, puh. 029 501 8245, etunimi.sukunimi(at)avi.fi

aluehallintoylilääkäri

Laura Blåfield

ylitarkastaja

Hanna Hauru

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevin tavoin.

JAKELU JA SUORITEMAKSU

Päätös Johtajaylilääkäri Kirsti Kähärä, jota pyydetään antamaan päätös tiedoksi selvitykset asiassa antaneille henkilöille

Suoritemaksu

Maksuton

Tiedoksi Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, valvontayksikkö

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Postiosoite: PL 5, 13035 AVI

Puhelinvaihde: 0295 016 000

kirjaamo.lansi@avi.fi | www.avi.fi

Tämä asiakirja LSSAVI/398/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LSSAVI/398/2025 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Hauru Hanna 21.05.2025 11:02

Esittelijä Blåfield Laura 21.05.2025 11:11